

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de finitione substantiali rei fiscalis, & distinctione generali rerum
fiscalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

nia principibus: verum & nos de illis non loquimur, se interim ea quoque iure imponi posse dicemus, & non habita ratione ad id quod fit, sed eius quod fieri debet, ut in l. penult. de iustis. & iur. Boni quippe pastoris est pecus tondere, non deglubere, vel ad viam usque radere, ut scripsit Tyberius Cæsar Amylio Recto, qui Aegypto præerat, mittenti maiorem summam constituta, Dion Cassius lib. 57. histor. Edoardi primi regis Angliæ sanctione interdicta fuit regibus citra consensionem consiliumque vniuersæ Angliæ plebeia tributorum indictio anno domini 1298. Polyd. Virg. in histor. Angliæ. Si enim fieri posset, ut sine vectigalibus saltem extraordinariis regum esset, felices essent subditi & imperantes: ut contra infelices vtrique, ubi onera illa frequentantur, & modi exhauriendi mansipia augetur, & conquiruntur. Populus tamen tributis oppressus vel rebellat, vel misere interit. Nephorus Botoniatus, postquam orientis imperator fuit coronatus: quicquid fisco deberetur in vniuersum aboleuit, ac nouas tabulas magnifico edicto instituit, lib. 1. iur. Oriental. in constitutione, 2. Botoniatus de releuat. fisco. debito. Optime Pertinax Imperator vectigalia omnia, quæ ad contrahendas pecunias tyranni excogitauerant, in fluuio rum ripis, vrbiumque portis, perque vias & itinera penitus remisit, Herodi. in 2.

10 Iusta talis quando exordio possunt esse vectigalia, ex causa vrgente tunc, ut ob bellorum impensas maximas: at quando causa cessat, iniusta sunt, si exigantur, & populus qui in necessitate confert vel sponte, dam sine causa onera persequantur, calcitrant, vel res incultas abiicit. Sicuti quando Chilpericus descriptiones nouas & granes in regno fieri iussit, multi relinquentes ciuitates, quas incollebant, vel proprias, alia regna perierunt, sacius dacentes peregrinari quàm talliabiace periculo: statum enim fuerat, ut possessor de propria terra vnam amphoram vini pro arripento daret, ut auctor Gregorius Turonensis, lib. quinto, h. stor. Francor. cap. v. g. in septimo. Dicebat Philippus VI. rex, in parte vltima, styli parliamenti Ausserii, titu. de tallis & exactiombus, constitutione Philippi V. Anno 1358. declaramus in super intentionis nostre non esse, quod gabelle & impositiones nostre durent. Et Perianter Corinthiorum rex a nemine tributum exegit, sed redditibus fori & portuum contentus fuit, Heraclides in politiis, in republ. Corinthior. Erychrius præfectus vrbis sub Zenone, cum neque fiscum sufficere cerneret, neque onus imponere maius tributis quam constitutum esset, sustineret, aut improbe quippiam facere, quippe vit humanus: fiscus autem esset profusione Zenonis exhaustus ab his, quæ Leo ibi reliquerat, eorum quæ deberentur a Zenone donatione petita, magistratu abiit cum dolore ciuitatis, Suidas in verbo Erychrius. Marcus Antonius Philosophus, ne exactiombus vectigalium & tributorum, ætatio ob bella exhausto, populum oneraret, auctionem vestium imperatoriarum fecit, vendiditque pocula aurea, Crystallina, myrrhina, & vasa regia, vestem vxoriam sericam & auratam, & gemmas, ut scribit Julius Capitolinus in Marco Philosopho. Tempore etiam commotionis Clodiana: vectigalia populi Romani abrogata sunt a Metello Nepote, ut obtemperaretur populo, ut auctor est Dion Cassius lib. 55. Apollonius Tyaneus, Philostrat. de vita Apoll. lib. 5. cap. 13. de officio regis Vespasianum admonens, nec ea, inquit, æstimes, quæ ex collatione tributorum a gemitibus hominum proueniunt: aurum enim sordidumque putandum est aurum, quod ex lacrymis oritur. Diuinitis autem optime vteris super omnes reges, si cum egentibus eas communicaueris. Nouit & hoc Troianus amplissimus Cæsar, cum deestari cepit impias exactiões. Dixit enim fiscum lieuem, nam sicuti lieue crescente in corporibus nostris, artus reliqui tabescunt: ita turgente principis fisco reliqua ciuitatis membra marcescunt & egrotant. Ut si quis princeps velit corpus reipublicæ validum esse, oporteat fiscum non habere tumentem, notat. Philippus Beroald. in periphras. ad vitam Augusti Cæsaris. Cal. Rhodig. lib. 4. cap. 18. Vnde & Alexander Seuerus vectigalia ciuitatibus, ad proprias fabricas earum deputauit, & Elius Lampridius in vita Alexand. Cæsaris. Inuenalis recte certe hac de re sentit, non esse spoliandas prouincias tributis, alioquin imminere bella, dum ait, Iuuen. Satyr. 8.

Curandum in primis, ne magna iniuria fiat, Fortibus, & miseris, tollas licet omne quod vsquam est. Auri atque argenti. Scutum gladiumque relinques, Et iacula, & galeam. Spoliatis arma supersunt.

Et dicebat Symmachus Epistol. 13. Si tributa adiciantur insolita, forsitan consuetæ cessabunt. Neque defuerunt qui odio onerum, & multo magis ob perniciem publicanorum, fraudantem vecti-

gal, dixere nec Deo, nec hominibus teneri obligatum, colligunt ex Baribol. Paulo, Cass. in l. vectigalia, de publica. in P. Quod tamen intelligendum est, si principis assensu vectigal non probetur, vel longa consuetudine, cuius initium non existeret memoria, vel illegitimum in summa sit. Rebellarunt aliquando Dalmata Romanis ob iniuriam exactiõnum & tributorum, cum quibus tractans de pace Tyberius, qui Cæsaris partes agebat, interrogauit Batum eorum ducem, cur ita rebellarent, & deficerent a Romanis: is autem respondit, vos ipsi in culpa estis, quod ad vestros preces cultodiendos, non canes pastoresse, sed lupos mittitis, id ipsumque & in secunda rebellionem respondit, Dion Cassius lib. 55. h. stor. Roman. Naturalis est hominibus libertas, & facile ad naturam propriam quodlibet reuertitur. Vnde & facili ob onera, a seruitute ad libertatem proclamatio, & ad seditionem ob id prona turbata, quando quidam Ioannes, pastor pecorum, ad Nicolaus haussent in Franconia anno domini 1476. telonia & vectigalia non persoluenta magistratui, aquas & nemora esse omnibus libera docuit, quem vsque ad triginta millia hominum secuta sunt: donec eum tandem Hieropolensis episcopus pro heretico eorum bullis, ut scribit Munsterus. Tempore Caroli 6. etiam regis Galliarum, Burgundionum dux cum valido exercitu Sequanam traiecit, non pauca oppida recepit, prædicans fe rerum omnium, vectigaliumque, præterquam salis immunitatem adferre, ac miseriarum omnium finem, ut narrat Paulus Amylius lib. 10. h. stor. Francor. in Carolo 6. Anno domini 1381. in Angliæ ingens seditio contra procuratores & exactores tributorum & vectigalium notorum indictorum plebi per capita, ut Cantiani ad arima plebem vocauerint, regem ipsam Ricardum secundum obsederunt Londini, & vrbem diriperunt. Sequentemque anno ob eadem vectigalia noua, fere per totum occidentem tumultus feruissimè suborti: ut apud Gandanos & Flandros caputiorum alberum rebellantium, & Parisiis quoque, narrat. Polyd. Virgil. lib. 20. histor. Angl. in Ricardo 2. Propter nimia tributa, quæ releuari sibi petebat a rege Roboam filio Salomonis populus, descenderunt ab eius imperio 10. tribus ex duodecim, & fecerunt sibi regem Hieroboam, Adueramque qui erat super tributa lapidauit omnis Israël. 3. Reg. 12. Parthenius, quod apud Theodobertum Francorum regem nouorum tributorum auctor esset, a populo lapidibus quoque obrutus est, Greg. Turonensis, lib. 3. h. stor. Franc. c. 36.

De finitione substantiali rei fiscalis, & distinctione generali rerum fiscalium.

C A P. 4.

- 1 Fiscus quid in substantia.
- 2 Qui præter principem ius ararii & fisci habeant. Insubrum ciuitates regalia habent, ab Imp. Frederico & Henrico 6. fient Patricii in Gallia seu pares, & alii comites, & abbates.
- 3 Episcopos habere fiscum docetur, & quatenus.
- 4 Ciuitates libera ius fisci habent.
- 5 Fiscus duabus rebus dicitur, vectigalibus seu tributis, & compendiis pœnalibus.
- 6 Vectigalis nomine comprehendi plura.
- 7 Tributum quare dicitur.
- 8 Priuatorum in tributis & censorum officium, & cõqueri licitum contra eorum fraudem.
- 9 Alia generalia nomina & synonyma tributi, functiones, munera publica, functiones gabelle, & quare dicta gabelle, & quedam horum differentia.

Fiscus itaque est erarium principis, seu alterius qui eius auctoritatem habet, in quod pecunia ex publicis exactiõibus seu pœnionibus & pœnalibus iudiciis infertur. Sic enim placet nunc verbum fisci generaliter finire. Quomodo fisci ius cesserit in principis manum, iam paulo ante docuimus: at alii cuiuscunque sint ordinis ditioni principis subditi, ius fisci proprie habere non dicuntur, nisi singulari concessione regalia iura a rege habeant.

Quemadmodum in Insubrum quædam ciuitates, quibus cum mero & mixto imperio, regalia quoque Imperatores Fredericus 5. & Henricus 6. aliquando concesserunt, in Inos Romanorum imperator. tit. de pace Const. in fin. feud. Quarum præcipua Mediolanum, Pavia, Landa, Nouaria, Verzellæ, & aliæ quas enumerat Strab. lib. 5. Geogr. Habet & hoc ius Galliæ patricii, quos pares Franciæ dicimus, & quidam comites, & abbates, qui participem princi-

pen sitorum bonorum & territorii olim fecerunt, vocant patia-
gium, qualis episcopus & comes Caucensis, Abbas grandis syl-
uae, & alii similes qui ius confiscationis habent in temporalibus:
quod ius confiscationis pendet ex mero & mixto imperio: atque
ideo non solum ex principis expressa conceditur potestate, sed
etiam tacita ex praecipua consuetudine, *gl. in §. nulla existit licen-*
centia, in verb. iurisditione, de defen. ciuili in Authen. collat. 3. tit.
2. Ioan. de Platea, super rubric. de iure fisco. lib. 10. C. vers. 5. ¶ Personae
¶ quoque ecclesiasticae in spiritualibus cum superiore regem
non habeant, fisco habere dicuntur, *gl. in c. quia diuersitatem, in*
verb. praeferentia, de concess. preb. Habet & ecclesia vniuersalis the-
saurarium, Clem. 2. de haer. apud Clem. Negavit hoc Baldus in ru-
bric. de iure fisci, C. in episcopo, quem dicit non habere fisco, sed
eum, suoque affectas improbant Buttrigarius, Imola, Panormit.
& alii, praed. aut. in d. c. quia diuersitatem, de concess. preben. Et late
Felinus in c. irrefragabilis, §. ceterum, in 4. conclus. nu. 11. de offic. iud.
ord. Obseruandum tamen est, in casu quo clericus ad perpetuum
damnatur carceres, & bona confiscantur, Episcopi fisco capere
tantum mobilia, dominum autem temporalem loci, cui ius est
confiscationis, vel regem immobilia, vt annotauit Ioan. Andr. in
additio. ad Specul. tit. de feud. §. quoniam, vers. 40. Et ita iudicatum
est a refo. magni consilii regis, anno domini 1486. ¶ Ciuitates
¶ quoque quae liberae & sui iuris sunt, quae reipub. faciunt, ali-
cui non subditae, procul dubio fisco habent & ius confiscatio-
nis: aliae nequaquam, *Bart. in litem veniant, §. ait senatus, nu. 2. de*
petit. hered. et si habeant ex permissione arcam communem ad ex-
emplum Reipubl. l. 1. §. quibus permissum, quod cuius vniuersi, nom.
quia nec bona inter illos communia publica proprie dici possunt,
leum qui vestigal. de verb. sign.

¶ Ex ¶ aliis verbis finitionis fisci constat fisco vel gratiam au-
geri & ditari ex duplici pecuniarum genere, videlicet ex pensita-
tionibus seu collationibus vel vectigalibus publicis, & ex pena-
libus copendiis. ¶ Vectigalis ¶ publici nomine continentur que-
cunque inuehantur in fisco, siue pensiones, tributa siue itine-
raria, portoria, & id genus similia sunt, *l. Imperatores, 7. de publi. &*
vestig. in P. l. 1. §. ager vectig. vel emphyt. per. Sicut vectigalia priua-
ta, omnes proventus dicuntur rerum proprietarum, l. arbores, 66.
§. si. de usufruct. lib. 7. P. tit. 1. Quamquam interdum ex proprietate
nominum ista separentur. Et vectigal & tributum seculum aliquod
habeant discrimen, vt in l. 1. §. hic. tit. de pub. & vectig.

¶ Marcus Terentius Varro, *lib. 5. de ling. Lat. omnem censum,*
tributum dicit, & hoc dictum a tribubus, quod ea pecunia, quae a
populo imperata erat tributum a singulis pro portione census ex-
igebatur, & ob hoc ea quae assignata erat, attributum dicebatur.
Hincque qui pecuniam reddere debebant, tribuni aerarii. Siqui-
dem Romulus in tres partes populum diuisit, harumque quam-
libet in decem, illas tribus, has curias dixit: Graeci illas *tribus*, has
tribus, vel *tribus*, *Dionys. Halic. lib. 2. Quae admodum & Plato, 12.*
de reipub. tributa disponi debere ait, habita ratione census cuiusque
ciuis, delatis redditibus fructuum annuorum ad magistratus per
tribales.

¶ Cuius ¶ rei gratia etiam nunc peraequatores creati, & olim
censores, qui censum cuiusque examinent, rerum fertilitatem, &
sterilem frugem, *l. 2. §. l. peraequatores, §. l. si peraequatores, de censib.*
lib. 11. C. l. forma censuati, cod. in P. Aduersus quorum & in tabula-
riorum fraudem licitum est conqueri, si diuinitum sarcina in infe-
riores transferatur, l. 1. §. l. qui grauiatos, de cens. lib. 11. C.

¶ Vocantur ¶ & omnia tributa seu vectigalia alio nomine, func-
tiones publicae, & executiones seu praestationes munerum, siue
realium, siue personalium, *c. audiens, de defen. ciuili in Auth. colla-*
3. tit. 2. l. immunitates, §. de agr. & cens. lib. 11. C. tit. 47. collatio-
nes, l. 2. de prator. & honor. prae. lib. 12. C. Nempae functiones ob-
estimationem rerum & personarum, quae functio dicitur, l. 2. §. 1.
de reb. cred. l. praedia rerum ad l. Falcia, vt etiam aliquibus dicuntur
gabellae, id est, limitatio estimationis & definitio, id enim גבול א
gabul, apud Hebraeos significat, id est, limitatione, a verbo גבל א
gabal, limitauit, finem posuit. Vectigalia, item & sanctiones, l. om-
niun, de vectig. & commiss. lib. 4. C. tit. 61. Vectigal separatim pro eo,
quod pro euectione rerum vel inuectione penditur, cuius no-
mine communis pensitatio erat octaua pars pretii, *l. vniuersi, §. l.*
ex praestatione, l. a legatis, de vectig. & comm. C. Tributum, pensio,
vel annona, quae praestatur ratione possessionis praediorum prop-
rietatis existentium, *l. 1. de anno. §. trib. lib. 10. C. l. 2. §. si. sine cens. &*
vestig. fund. comp. non poss. l. 1. §. 2. si prop. publ. pensit. vna d. fa. celebr.
Rarium & tributum a reliquis pensitationibus sine censu, qui in

auto & argento seingitur, *l. si. si prop. publ. pensit. §. c. Sic apud Gre-*
cos τὸν & φέρον differunt, nam φέρον proprie tributum, quod
pro regione penditur. τὸν vero pro mercibus, vt Ammonius
notat.

De pensitatione canonis publici. C A P. 5.

- 1 Pensitationum in fisco delatarum quatuor species, canon, obla-
tio, indictio, patrimonium principis. Item canon quid, idemque
quod domanium, canonem nec rescripto principis minus posse,
nisi ex certa eius scientia.
- 2 Morticini impetrandi formula.
- 3 Exactiones ordinariae seu canonicae, vel reales, vel personales: & de
singulis, & quibus imposta rerum tributa & personalia.
- 4 Lege Thoria remissa vectigalia fundis italiciis imposta, exceptis
qui iuris esse habent.
- 5 Tributa realia penduntur ab aliis qui fructus percipiunt praedio-
rum, & fructus pro pensione obligati.
- 6 Iuris canonis erant annona a provincialibus praestita, consistens
in frumento, larido, vino, oleo, & similibus, de quibus inibi.
- 7 Praestationes canonis leges accipiunt a conuentione vel constiti-
tione prima, & diuersa agrorum imposta a Romanis praestatio-
ne. Decima arborum & frugum & altiarum, fructuum & pec-
corum quinta.
- 8 Censuales & tributariae provinciae ab Augusto quomodo fuisse, &
quae stipendiariae dicebantur provinciae populi, & tributariae Caesaris
prius ideo in dominio populi vel principis reueruati fructibus
colonis.
- 9 Italicorum & stipendiariorum & tributariorum praediorum dis-
ferentia, ratione proprietatis.
- 10 Darius apud Persas prius Satrapia tributa in certam exactionem
rededit.
- 11 Personale vectigal seu tributum dictum, & capitale, & quale im-
positum a Romanis Carthaginensibus, & eorum auxiliariis.
- 12 Capitale & Hebraeis positum.
- 13 Romano plebs a capitatione exempta, & Thracenses coloni. Inga-
rio tributum eo, & circa fin. cap. Capitatio transmigrantis in
colonias alias qua.
- 14 Hesiobis lectio emendata. Drachma valor nostrorum nummo-
rum. Capitatio vrbium & mulierum praestations praestations pro
diuersitate locorum. Capitatio animalium.
- 15 De gradibus census Romanorum, legum Platonis, & Athenien-
sium remissio.

Pensitationum, ¶ quae ad aerau principis deferuntur quatuor
sunt in ualuerum species, canon, oblatio, indictio, patrimo-
nium principis: quod & iisdem, quibus fisco potitur prius legis,
l. p. in l. fisco, §. si. de iur. fisci, lib. 49. P. tit. 14. §. si. in l. 3. de qu-
drien praescript. lib. 7. C. tit. 37. Canonis nomine proprie dicitur, quod
domanium dicimus, significatur. Canon dicitur, quod perpetuo
& eodem modo exigitur a principe seu a fisco, ex rebus, vel per-
sonis. Ordinaria exactio siue consueta, l. placet, §. de sacrosanct. ec-
cles. C. omnibus sine exceptione, qui res canonis possident, com-
munis, l. fundos, 10. de fundis patrimonial. lib. 11. C. tit. 1. l. nemo, 7. de
fund. rei prius, l. 11. C. tit. 63. l. de immunit. nemi. conced. lib. 10. C. tit.
65. In quo nec aliud pro alio solui potest etiam ex rescripto im-
perato a principe, l. fin. de cano. urb. Roma, lib. 11. C. tit. 2. l. si. ne rei
domin. vel templor. §. c. lib. 7. C. l. 1. de petit. honor. sub. lib. 10. C. tit.
12. Immutabili forma canonis ex lege Zenonis reueruante, l. fin.
de ca. largition. tit. lib. 10. C. tit. 23. l. 1. cod. tit. l. 2. de cano. urb. Rome,
lib. 11. C. Laxunt enim publicam causam, & damnosa sunt fisco
haec rescripta, & ideo improba, l. si. si. cont. ius vel vrb. publ. C. lib. 1.
tit. 25. l. 1. de praec. impera. offer. lib. 1. C. tit. 22. Nec praetextu eorum
quissquam eximitur ab onere utilitatis publicae, l. subuenus, 10. de sa-
cro sanct. eccl. C. Quod enim omnibus vtile est, priuato commo-
do praeferi debet, l. actio, 66. §. l. ab eo, pro so. lib. 17. P. tit. 2. l.
unic. §. penult. de cad. tollen. lib. 6. C. tit. 50. Neque princeps intelli-
geadus est concessisse quae damnosa aliis sunt, l. 2. §. l. merito, & l.
si quis a principe, ne quid in lo. pub. lib. 43. P. tit. 1. qui dura quidam
eximuntur a canone, onus grauius sentiunt. Leuius autem est,
quod a pluribus portatur.

¶ In ¶ quibus iudices sequentur praxim ex iure depromptam, 2
ex §. & hoc vero iubemus, vt nulli indic. lic. hab. loc. seruat. colla. 9. tit.
9. vt si quando exhibeantur huiusmodi rescripta immunitatis a
tributis, qualia illa quae aliquando conceduntur nobilibus vel ec-
clesiis, vocamus Amortissemus ou affranchissemus. Nec ea statim
admittantur a curiis, nec describantur, donec plenus de hoc ne-
gotio princeps certior fiat, quid continere debeat, monitio hac ad
principem